

متن پرسش

با سلام و عرض ادب: تهنیت سال نو و تسلیت شهادت مولا امیر المومنین. در تفسیر سوره زمر، آیه ۳، مبنی بر دروغ بودن ادعای آنانکه به غیر حق توجه دارند و در عین حال آن را برای نزدیکی به حق، توجیه می کنند، فرمایشات بسیار متینی از استاد شنیدم. با اینحال ابهاماتی هم برای من وجود دارد:

۱. اکهارت تول در کتاب «نیروی حال» بحثی را در باره واژه «خدا» و «هستی» طرح می کند که در ظاهر امر با سیاق آیه مطابقت دارد، گرچه گذاشتن نام دروغ بر آن آسان نیست. ایشان بدون انکار «خدا» می گوید این واژه بسیار دستمایه سوء استفاده بوده و هست و ترجیح می دهد که از واژه «هستی» استفاده کند. ولی نکته عجیبی را ذکر می کند: مفهوم بی حد و کرانه «خدا» اساساً توسط ذهن (نفس) به سطح یک شکل محدود و غیر واقعی تقلیل پیدا می کند و بعضاً در قالب «خدای من و ما» موجبات تضادها و کشمکش های بیشمار در تاریخ میان انسانها شده و می شود. حال آنکه «هستی» - به مفهوم وجود مطلق که اتفاقاً با تعریف استاد هم از خدا همسو و هم معنی است - چنین نیست و ذهن (نفس) هیچگاه از هستی شکل فرو کاسته ای را تصور نمی کند و هیچوقت هم به صورت انحصاری به آن نمی پردازد و عبارت «هستی من یا ما» دور از ذهن است. بر من منت می گذارید اگر توضیحی در این زمینه بفرمایید. ۹۵۵۴۶

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: آنچه می فرمایید نکته بسیار مهمی است از آن جهت که واژه «خدا» به عنوان اُبژه به میان می آید و در آن صورت، حقیقتاً آن «خدا» خدای پیامبران نیست، بلکه مفهومی است ذهنی. و به نظر بنده نیز باید برای احیای دینداری نسبت به این نکته حساس باشیم به همان معنایی که جناب مولوی می فرماید: «ببزارم از آن کهنه خدایی که تو داری / هر روز مرا تازه خدای دیگری هست». شاید همه کتاب «آن گاه که فعالیت های فرهنگی پوچ می شود» را تذکر به همین نکته دانست. موفق باشید